

BÉTSI MAGYAR KURIR.

É S

SOKFÉLE, TOLDALÉKÜL

Nr. Indult: Kedden, November' 12-dikén, 1853. 39.

PORTUGALLIA.

(Courier.) Dom Miguel serege, Santarem felé történt vissza vonulása alatt, a' Királyné katonáitól szüntelen fogyasztatott. Első 2 napon 1000 embert veszített, 's a' megsebesítetteket, 's minden fegyver szereket a' győzedelmek kezekben hagyá hátra. A' szabadosok, úgy szinte a' rendes katonák is minden alkalmat használnak az elszökésre. Magános tudósítások szerint, az elkeseredett Dom Miguel, midőn egyik katonája a' veszteségről szomorú hírt meghozta, a' szerentsélen követet úgy megvágta kardjával, hogy mindjárt lerogyott, később pedig, mint mondják maga is (Dom Miguel) a' tsatában vett sebekben meghalt. Lisbona, a' győzelem öröme háromszor világsított ki egymás után. Az ottani víztsatorna ismét helyreállítatott, — elégségen sem szükölködnek. Angliából számos újontzok érkeztek meg, 's mind-egyik eránt nagy figyelemmel vagnak a' lakosok. Lisbona olly tsendességben van, hogy az útszán alig láthatni egy Politzia Commiszariust. Már bizonyos, hogy Dom Miguel serege nem képes tovább ellentállani. Egy Lisbonában költ napikönyvből következő kivonatot olvashatunk: Oct. 12 kén. Ma Dom Miguelnek Portellától, Luzig bévelt minden helyeit megnézegettem: természettől egytől egyig erősek: meg nem foghatom, hogy hagyák magokat katonái még is elüzetni: 10 ki

veszteségének, nem tsekélynek kell lenni, mert számosan hevernek eltemettetlenül. A' megsebesítettek Lisbonába szállítatván, ott emberi módon bántak vélek, ellenben Dom Miguel, egy megsebesített ellenségnek sem kegyelmezett. A' 11-ki heves ütközet Luz alatt ment véghez, 's noha Dom Miguelnek mind a' helyzet, mind a' katonák nagyobb száma kedvezett, még is végre kéntelen vólt hátrálni. A' Braganzai Hertzeg, miolta Lisbonából kiindult seregét el nem hagyta, 's a' 11 ki ütközetben is tétémenyes részt vett. Louresen keresztül utazván, szembe találkoztunk Dom Pedróval, a' ki igen jó kedvű vólt, 's szerentsét kívántunk tzéljának eléréséhez. Lumiarenben Marquezának palotájában 7 nagy ágyú tünt szemünkbe. Oct. 13 kán Dom Pedró ma reggeli 5 órakor hagyá el a' palotát, 's Napier Admirállal, és Villaflozzal a' vízen felfelé evezett: estveli 9 órakor Barde Sával visszatért. Oct. 14 kén Lisbonának minden kútjai, ismét megnyitak. A' tisztviselőknek meghagyatott, hogy helyeiket Belemen, Mafrában, Torresben, 's minden más helyeken egész Santaremig viszont foglalják el. Úgy halljuk, hogy Don Carlos Almediában tartózkodik, és Spanyol Országba bé nem ronthat, mivel a' határok mindenütt őriztelnek. Bourmont 24 frantzia tiszttel együtt még mindég Valencia de Alcautará-

ban vesztegel. Donna Mária, és a Braganzai Hertzeg nőtül minden kórházakat meglátogattak. Saldanha, a ki, mint mondják Pombali Marquis rangra emeltetik, egyedül maga commandérozza az egész sereget. Oct. 15-kén Abrantes Dona Maria részére nyilatkoztatta magát. Oct. 16-án. A' Portugalliai jelen Miniszterium, akárki mit mondjon, Nagy Britanniai érdekeivel megegyezik, tsak hogy Angliának olyan személyeket kellene ideküldeni, kikkel Donna Mária Kormány minden tartózkodás nélkül alkuba ereszkedhetnék, és a' kiknek nem lehetne utánnok mondani, hogy a' Constitutionalis ügyet nem pártolják minden erőből. Lord Beresford palotája felett frantzia zászló lobog, a' mi igen különös. Báró Sa-nak osztálya Alanquert oda hagyta, 's Rio Mayorba nyomult elő, hogy Dom Miguel seregétől a' Santarembeől Coimbra felé vivő útát elzárja, a' miben bődölgült is. Saldanha Dom Miguelt éjszának szeretné téríteni, és Alemtéjóban megszorítani. Oct. 18-kán Dom Miguel még ma reggeli 9 órákor birtokában volt Santaremnek: Saldanha 3 angoly mértföldnyire volt tőle, és mihelyt az éjszaki úton masérozó sereg megerkezik, Dom Miguelt azonnal megtámadja. Oct. 19-kén. Dom Miguel Santaremen alól 5 kis ágyúshajtót elmerített, — az emberek megszabadultak, ellenben Assessa hídjá, Saldanha birtokába esett: tulajdonképpen ez a' híd Santarem kultsa, 's ettől tsak 1 angoly mértföldnyi távolságra esik: már bizonyos, hogy az ellenség Santarem feladja; ingóbingó jószágát előre Abrantesbe küldötte. Elvasban lerakótárat készítettetett, és így hihetően oda veszi magát. A' Kiralyné tegnap az Ajudai palotában volt. Oct. 19-kén délutáni 4

órákor. Úgy hirtelik, hogy Saldanha ma reggel Santarem-et megszállotta légyen. A' Braganzai Hertzeg pénzt küldött oda, 's rövid idő múlva Maga is elmegy.

(Times.) Candido Jose Xavier, Dom Pedrónak kedventz Minisztere, 's leg meg bizottabb embere Oct. 14-kén meghalt. Helyébe belső Miniszterré Joachim Antonio d'Agua neveztetett Jose da Silva Carvalhonak egyik barátja. Margiochi, Saldanhának szövetségese tengeri, Agostinho Jose Freire pedig külső Miniszterré tétetett. Dom Miguel, felszóllítást hotsátott seregéhez, mellyben abbeli szándékát, hogy Trás-os-Montest támadja meg, — nyilatkozatja.

(Herald.) Dom Miguel által a' Louresi, 's más ispotályokban hagyott betegeket midőn Dom Pedro meglátogató, ennek látására annyira megrémültek a' nyomorúltak, hogy némelyek az árból kiszökvéen, az ablakon akartak esugrani, mások pedig kegyelemért esedeztek, mivel már az előtt Dom Pedrót úgy festették le előttök, mint a' ki ellenségeit azonnal felkontroltatja, — de bezzeg meggyőződtek azután jó characterere felől, a' ki minden kitelhető ápolást rendelt számokra. Dom Pedro, Saldanhát, a' gazdagon ékesített torony, és kard renddel ajándékozta meg, egyszersmind Nagy atyának Marquis Pombálnak szobrát Isó Jó'sef oszlopa talpához tétette, Dom Miguel serege Santaremből, vagy Abrantesba, vagy Elvasba vonult: az első azomban nem igen szolgáltatt olly óltalom eszközöket, mellyek az ellenfél megtámadását kiállanák. Báró de Sá-nak osztálya tsak két mértföldnyire van Santaremtől, hol Saldanha seregével egyesülend, 's azután kezd a' talán utolsó — elhatározó megtáma-

dá-hoz. Dom Miguel visszavonulása közben csak mintegy 12 tiszt, és valami 100 katoná lépett a Királyné zászlója alá. Saldanhanak főszállása most Cartaxóban van. Azt mondják, hogy a Királyné szolgálatját minden Angoly katonának oda akarják hagyni, mivel a Portugalliai Kormány tulajdon Scalája szerint akarja őket fizetni, holott az előtt Angoly Scalái fizetést ígért. Éppen most rebesgetik, hogy Dom Miguel katonái visszavonulása közben Alhandiához érven, az utánna nyomuló ellenségtől megtámadtattak, sokan lenyakasztattak, sokan pedig elfogattattak legyen. Két tiszt a Királynéhoz ment által, kettő pedig, épen, midőn Dom Miguel sorából kivágta magát, agyon lövettetett. Oct. 16-kán Kelly Oberster 500 angoly újontzal szállott ki, a kiket nem sokára 1500-an fognak követni.

N A G Y B R I T A N N I A.

A Times a híres Rosz Kapitánynak egy igen érdekes levelét közli, mellyben utazásának történetes leírása közöltetik. A Parlamentom már régen elhatározott azon merész hajósnak, ki az Atlanticumi Oceanból, éjszaknyugoti úton a tsendes tengerbe jutand legelőször, 5000 f. sterlinget, annak pedig, a ki az éjszaki poluson keresztül evezend, 20,000 fontot. Mind a két feladatnak megfejtése nem csak tudományos, hanem kereskedési tekintetben is nagy fontosságú: azomban még sem az egyik, sem a másik meg nem fejtetett. Phipps Kapitány (később Lord Mulgrave) 1775-ban két hajóval Spitzbergába, Cook Kapitány pedig 1778-an az úgy nevezett Beeringi úton a jeges fok felé indultak, hogy az egyik világtengeréből a másikba való éjszakai partjai körül a hajókázható utat fel-

találják: de amannak 80° éjsz. szél, emennek pedig 70° éjsz. szél, alatt minden siker nélkül meg kelle fordulniok, mivel áltörhetetlen jégdarabok az utat elzárták. Éppen így nem boldogultak később a Frantzia, hollandus, és Orosz Expedíziók a jegestengernek körülhajókázásában, s az éjszakai áltmenetelnek feltalálásában. Most már az Amerikai éjszakai part körüli hajókázható úton nagyobb sikert reménylettek. Hogy az út rövidebb leend, mint a Nyugotkeleti, és hogy az éjszakai pólussal általelleni legrövidebb utat, jég nem zárja el, több okoknál fogva gyanították. Azonfelül azt gondolták, hogy Grönlandia, mellynek keleti partját csak 80° nyúyotit pedig 77° ig esmerték, sziget legyen, és így Baffinsbayból ált lehet a jeges tengerbe evezni, holott más oldalról Amerika innen a jégfokon; nints az Éjszakai Amerikai száraz földdel összefüggésben, s ekképpen az áltmenetel lehetséges. Ez az Angoly Kormányának agra szolgáltatott alkalmatosságot, hogy 1818-ban éjszakai Pólus felé kettős Expedítiót rendel. Buchán Kapitánynak két hajóval — Spitzberga, és Novaja Semlja közt, a Polon keresztül, a tsendes tengerbe, Rosz Kapitánynak pedig Isabella, és Alexander hajókkal Baffinsbayból a jeges tengerbe, és így a Beeringi úton által, a tsendes tengerbe vivő áltmenetelt kelle felkeresniök. Mind a kettő egyszerre elindult, de Buchán 80° Rosz pedig már 75° éjsz. szélességnél kéntelenek valának megfordulni. Az elsőnek útját a jég zárta el, az utóbbinak pedig Baffinsbay éjszakai keleti szejelében, szárazföld. Rosz Kapitány ezen felfedezett száraz földet Arcti magas völgynek nevezte, a mívelttség legalsóbb fokán ott éledező Eskimókkal barátságos szövetséget kötött,

továbbá, a' tudományra nézve azt az érdemet tette, hogy Baffinsbaynak felkvését, melyet akkoráig kellett felé 10° sal távolabb képzeltek, legelőször határozta meg: egyébiránt azon meggyőződéssel tért vissza, hogy a' Davisutból, és Baffinsbayból nints áltmenetel a' jegestengerbe. Azóban, még nem kutatta fel ennek a' Baynak minden részeit, mert a' Lancasteri, és Cumberlandi úthoz, iszonyú jégdarabok miatt nem juthatott. Azért a' Kormány Baffinsbayba még egy másik Expeditiót is rendelt. Parry Hadnagy, a' ki Rosz Kapitány alatt, Alexander hajót commanderozta, 1819-ben 2 hajóval oda ment, éjszokról a' Lancasteri úton keresztül a' polaris tengerbe hajtott, egy lakatlan szigetnek, melyet Melville Islandnak nevezett el, kikötőjében telelt, és miután a' Prinz Regent Inlet tet álvizsgálta, még tovább nyomult nyugot felé, éjszokon, útközben semmi szárazra sem talált, hanem csak apróbb szigetekre, 's midőn a' 113° nyugoti hosszúságot elérte, a' helyéből elmozdíthatatlan jégdarabok miatt 1820-ban Augusztusban, meg kelle fordulnia. Felfedezéseket szült reményétől lelkesítette, újabban a' nagy merészletet forgatta eszében, 's az éjszak polusi expeditziót most megkettőztetett igyekezettel folytatta. Parry 1821-ben Hecla, és Flury hajóval indult el másodszer, 1824-ben pedig harmadszer. Ezen útjában Juliusban 1825-ben hajói, Prinz Regent Inlettől dél felé, szélvész, és jég által szárazra hanyattak, és az öszvetőredezett Furyt, a' Polartengerben kellett viszszahagyni. Ugyan azon időben Franklin, és Richardson Kapitányok is, a' Britus Kormány meghagyásából, szint olly veszedelmes száraz földi útnak indultak Amerikának éjszaki tengerparti vidékére. Lion Kapitány, 's Orosz Or-

szágból Kotzebue, Báró Wrangel, Vassiljiff Kapitány különböző úton eveztek, 's kisebb, vagy nagyobb sikerrel az éjszaki Pólus felé, de egyik sem érte azt el. Egyébiránt mindegyiknek fáradozását, szép felfedezések jutalmazták meg. Parry Kapitány által a' Polár tenger 115° hosszúságnyira tökéletesen esmeretessé lön. Franklin, és Richardson, Amerikának éjszaktparti vidékét 113°tól 149° nyugoti hosszúsáig határozzák meg: már innen csak 11° hibázott a' jégfolig: más oldalról Beechey Kapitány, a' jégfolkon túl 120 mértföldnyire haladott előre, és 150° alatt várakozott Franklinra, de ez, álthatlan köd, és jég miatt kéntelen volt visszafordulni, mikor már csak néhány grádusnyira volt Beechey Kapitánytól, és miután meggyőződött a' felől, hogy Amerikának tenger parti vidékén 100°tól 150°ig, addig tudniillik, a' meddig már Beechey haladott volt, a' hajóval bizonyosan által lehet menni.

NÉMET ORSZÁG.

A' Heszszeni Nagy Hertzegségi Kormány, következő Edictuma által az Országgyűlését eloszlatta. II-dik Lajos 's a' t. Kéntelenek valánk fájdalom! a' múlt esztendő Dec. 6 kán megnyitott Ország Gyűlését, a' 63-dik törvenytzikkelyben foglalt jussunknál fogva, mai napról költ Edictumunk által eloszlatni. Midőn ezt ezennel közhírré teszszük, szükségesnek tartjuk az okokat is előadni, hogy azokból hív Alattvalóink meggyőződjenek, melly szerint ezen Országgyűlés, tzéljától egészen eltért, és mind ez ideig a' Hazát boldogító semmi határozatokat nem hozott. Mindjárt az Országgyűlés elején fájlalva tapasztaltuk, hogy a' választások, hűséges alattvalóinknak nem szabad akarajkjából mentek véghez, és azalatt, míg a' mi tisztvisé-

lőink részéről a' választás szabadság megszorításának még tsak színe is szorgalmasan eltávoztatott, más részről a' Kerületekben, betsületes, Fejedelmeknek, és népnek jót akaró polgárok elmellőztettek, és erőszakos ajánlatok, hirdetések, 's jelentések által olly sürfiak tolattak a' nép nyakára, kik Kormányunk eránt ellenséges indulattal viseltetnek, de azonfelül a' nép bizodal-mát sem érdemlették meg. Noha ezen szomorú tapasztalások mellett nem várhattuk, hogy a' 2 dik Kamara tagjai helyzeteket méltatni tudván, Kormányunkkal egyetértőleg, egyedül az Ország boldogságára függesztik minden figyelmöket: még is ezt legalább a' többség felől feltettük, 's ebbeli reménytől lelkesítelve, az Országgyűlését megnyitó beszédünkben az Ország Rendei-nek kijelenténk, hogy töllök azon bizodalmat várjuk, melly által a' Kormányzó, 's Kormányzottak közötti jó egyetértésnek fel kell tartatnia. Reményünk fájdalom! nem telyesült! mert már a' thronusi beszédre adott felírásban sem látszott az a' bizodalom, melyet mi nyilatkoztattunk vólt, és ha már maga a' hang, és részzénti — feddést érdemlő foglalatja nem maradhatott szó nélkül, annyival inkább meggyőztek az ezen Országgyűlése alatt felállított principiumok a' felől, hogy az Ország Rendei sem a' Mi alkotvány-szerénti, sem az önn magok jussoknak köreit hajlandók tisztelni, 's elesmerni.

(Darmstadti Ujság.) Figyelemre méltó azon igyekezet, melly szerint újabb időben a' Kormányok jussaik megszorítással, és így a' nép nyugalma felháborítással fenyegettetik. Ennek jele már Németországban is kezd mutatkozni, legközelebb pedig a' Nagy Hertzegi Hesseni Rendek második Kamarájokban. Anyi minden esetre bizonyos, hogy ha az ottani Kamarában a' Nagy Her-

tzegségi Kormány 12 rendelkezési ellen-gördített principiumok megállanak, akkor az Uralkodónak minden hatalma megszűnik, a' Kormány pártoskodások, és öszveesküvések játéka leend, és ha ezen principiumok tovább terjednek, és elfogadtatnak, Német Országot végre Anarchia emészti meg. Mert tegyük fel, hogy a' Constitutional Kormány, egy oldalú határozataival valamennyire megsze ment vólna is, a' mit nagyon sajnálnánk, a' mennyiben minden önnkényt, és Despotiát gyűlölünk, — más oldalról még is magában az Alkotványban, a' Kamarákban, mellyek illy önnkényt fessegethetnek, 's a' felelettel tartozó Minisztert vádolhatják, sokkal nagyobb óltalmat látunk, mintha a' Kormányhatalma megtsonkittatnék. Ezen alapszabások, idejárúlván még az a' tanítás, hogy a' Bíráknak jussok vagyon, a' Státus Kormánynak határozatait felforgatni, a' Státusnak egészleni feloszlását, és belső lázzadásnak legveszedelmesebb tsíráit foglalják magokban. Státust képeznek a' Státusban, törvényes Hierarchiát, melly hasonló veszedelmet szülhetne, sőt a' tárgy természeté, és az emberi dolgok folyamatjok szerint olyan veszélyt szerezne, mint egykor a' Papi Hierarchiáról mondották vólt. Mivel azon felül a' Heszsi Nagy Hertzegségi Kormány 13 esztendei Praxisnak, és a' Constitutió felállítása ólta 4 országgyűlésén világosan vagy halgatólag megszentelt jussal bír, hasonló rendelkezéseket botsátani, annyival természetesebb vólt annak kinyilatkoztatása, hogy soha sem esméri el azon principiumokat, mellyek az ő (Kormány) első jussait fenyegették. Ezen nyilatkoztatásra alkalmat szolgáltatott Höpfner Követnek az említett tárgyróli indítványa felett költ tudósítás. Valóban ez a' nyúgodt, de egyszersmind komoly, 's elhatározó hang szerkeztetett Edictum minden Euró-

pai Constitutionalis Státusoknak figyelemeket magára vonhatná. Azon felül ama tudósítás is okúl szolgált, melly természetesen bennünket nagyon megdöbben- te. A' tudósító mint maga is tagja az Ország fő törvényszékének, úgy tűnik elő mint a' Sajtó szabadságnak, és Tribu- nének őltalmazója, az alatt, míg az el- sőnek igyekezete még a' Radicalisoktól is hazaárulásnak bélyegeztetett, és Fran- zia Országba szökött társai Felségsér- téssel vádoltatván, hazájokba vissza- térni, 's magokat ki menteni nem bá- torkodtak: az a' férjfiú, ki a' Kormányt az Alkotvány megsértésével vádolja, vé- delmezni meri azt az Egyesületet, melly merő törvénytelen ségeken alapúl, 's a' törvényeket álthágni parantsolja. (Foly- tatása következik.

ELEGYES TUDÓSÍTÁSOK.

Párisi lapok egy felszóllítást közöl- nek, melly az Emberjussok Társaságától (Societe des droits de l'homme) került ki. Ezen redicalis reforma- torok egyenesen megtámadják a' pol- gári társaságot, és ennek vagyonjaikat, minden tartózkodás nélkül kimondják, hogy ők Robespierre Maximilián véres zászlója alá esküdtek légyen! hogy illy vallomások sajtó alá men- nek, sőt a' Deputátusok Kamarájok né- melly tagjaitól is aláíratatván, úgy terjesztetnek a' világ eleibe, az nem tsuda, — mert mellyik idő szakaszban nem voltak hasonló tévelygő tanítások- nak esztelen őltalmazói?

B É T S.

Prágából jött tudósítás szerint a' f. Nov. 4-kén meghalálozott ottan hosszas betegeskedés után Hertzeg Liechten- stein Alajos Ts. K. Haditárnok és Tseh- országi Kommandírozó Generál. A' Fe- jedelem az ő halála által elveszte egyet leghívebb alattvalói közül; a' Ts. K. ha-

di sereg egy nagy és köz tiszteletet nyert vitéz vezért, rokoni és baráti sze- retett atyafit, 's leghívebb barátjokat. Közönséges fájdalommal gyászolják az elhúnytak halálát, kinek emlékezete az egész birodalomban fenn maradand.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Po'sony Nov. 8 dikán. Országos üléseket illető legközelebbi tudósítá- sunk óta tsupán Kerületi ülések tartat- nak a' Fő Rk Urbért illető Izenetje fe- lett, 's a' Kerületi Jegyző által erre ké- szített Viszonizenet tegnap fel olvastat- ván, vi'sgálat alá vételetett.

A' Nagymélt. M. Kir. Helytartó- tanáts folyó esztendő Oct. 15 dikén költ kegyes rendeletének következésében Vá- czon a' Siket-némák m. k. intézetében egy megüresült tanítói hivatalra, mel- lyel évenként 400 for. fizetés 's ugyan- annyi toldalek v. cz. szabad lakás és tűz ölfa járul, a' jövő esztendő Január. 2-dikán, vagy ha a' kérők korábban meg- jelenének, az intézet Igazgatósága előtt lebb is tartandó concursus hirdettetik. Az ezen hivatalra vágyakodók, szükség hogy logikai 's pszichologiai tudomá- nyaikról szóló bizonyítványaikat elő- mutassák; a' magyar és német nyelvet nem tsak mint anyait beszéljék, hanem mint nyelvtanítóhoz illik, grammatikai szabályok (regulák) szerint alaposan is értsek; az ifjúság iránt szeretettel, a' boldogtalanok iránt kíméléssel viseltet- ni, és különben is magokat szelidséggel és türedelemmel megkülönböztetni tud- ják. Azok, kik a' némák kézi nyelv- ben, ugymint a' költsönös egyetértés- nek és oktatásnak egyedüli segédeszkö- zében jártasok, és e' mellett szépen ír- ni és rajzolni tudnak, magokat különö- sen fogják ajánlani.

Eger Nov. 2 kán. — Tek. Heves Vármegyének a' mult October hónap-

nak 24-dikén örökös Főispány Urunk Ó Excjának előlülése alatt tartatott kis gyűlésében, minekelőtte a' köz jót érdeklő tárgyaknak felvétele vette volna kezdetét, Ó Excja a' hozzája legfelsőbb helyről érkezett meghagyásnak következtében előre bocsátott ékes beszédje között igen kedves kötelességét teljesítette, a' midőn Tisztelendő Morvay János Szomolyai plebános Urnak az epemirigy idejében a' szenvedő emberség javára legjobb sikerrel általa gyakorlott olvasás módja által szerzett érdemeinek jutalmául Felsőes Uralkodónk nagy kegyelmességéből nyert közép arany-mellj-pénzt tulajdon kezeivel melljére függesztette; a' tisztelt Plebános Ur pedig e'béli érdemeiért Királyi kegyelmet a' legalázatosabb jobbágyi hódolással, és hálaadatos mély buzgósággal fogadván, ékes beszédje által a' jelen lévő számos megyebéli Rendeknek „éljen“ kiáltásai között köszönetét kijelentette.

Megyénknek érdemes Főadószedője Tek. Majzik Imre Ur Egerben mult October hónapnak 30-án a' nyeldekli száradás betegségében életének 56-dik, az érintett hivatalban pedig folyvást fáradhatatlan munkássággal, és köz megelégedéssel töltött 19-dik esztendejében özvegyen hagyott hitvesének T. Jozsefy Jozsefa Asszonyinak, és öt árva gyermekeinek köz szomorúságokra az örök életre által költözött. V. R.

Falusi Oskola-Tanítókat 's Jegyzőket készítő Intézetek Hazánkban.

A' Jelenkor melletti 56-dik számú Társalkodó 222 lapján e' tárgyban így ír egy Pécsi Levelező: „Ezeket túl Pécs még egy olly Intézettel is dítsékszik, melly hazánkban mind eddig 's talán még igen sokáig egy maradand. Köz

„panasz t. i. hogy parasztink durvák, tudatlanok 's műveletlenek *) 's mind a' törvényhozó test, mind egyes tudósink egyetértőleg valljuk, hogy ezta' falusi tanítók tudatlanságának, hivataljokra ügyetlen létöknek, szóval: neveltetésök hiányának kell leginkább tulajdonítani. De mind ezek tsak pusztá 's üres hangok 's a' magyar nagy lelkűségnek minden hangos hirdetés, 's harsány magasztalási mellett, sem találkoztak, kiknek eszükbe jutna olly intézeteket állítani, mellyekben a' falusi tanítók hivataljokra az ehhez szükséges előeszméreték 's tudományok által készíttetnének.“

Találkoztak igen is Honnfiaink között, a' kik e' szükségét régen ált' láták 's érezték, jól tudván, hogy a' Népmívelődést nem fellyülről, hanem alólról kell kezdeni, és a' falusi Oskola tanítói hivatalra Ifjainkat készítő első Intézet a' jelen időben nem a' Pécsi, hanem a' Soproni volt. A' dunántúli Augustai Vallású Evang. Közönség már 1829-ben állított fel egy olly Intézetet, mellyben a' Soproni Lyceumhan azon tanuló Ifjak, a' kik falusi Oskola-tanítói 's Jegyzői hivatalra szánták el magukat, két esztendei folyamathoz minden Szerdán 's Szombaton délután egy óráig az úgy nevezett Didacticában 's Methodikában, Catecheticában 's Homileticában, valamint a' foglalatlan Irományokra, helységi 's Vármegyei Szamadásokra külön Tanító által oktattanak. Ugyan azok ugyan tsak Szerdán 's Szombaton délután mind a' Sz. Éne-

*) Ez általjában az udvariakkal, tudósokkal 's műveltekkel összehasonlítva (relative) igaz: de hol van Európában egy Ország, mellyről általjában — kérdjük meg tsak részrehajlatlan 's egyedül igazságot mondó Utazóinkat! — azt lehetne mondani, hogy ott a' paraszt több emberséget 's tiszteletet tudó, tudósabb 's műveltebb mintsem hazánkban?

kek eléneklésében, mind ezeknek 's más válogatott daloknak hármonias zengedezésében egy más Tanító által gyakoroltatnak. A' Tanítványok közül némelyek az Orgonálásra is tanítatnak egy harmadik tanító által négy négy óráig hetenként. Mind ezek, a' Felügyelet törvény szabása szerint, itt is magyar nyelven adatnak elő 's minden iskolai esztendő végén a' tanulók vizsgálat alkalmával előmeneteleikről számbot adnak. Ezen hasznos Intézet divatban maradása végett a' tisztelt Közönség azt a' rendelést tette, hogy körében ezen túl Oskola-tanítói hivatalra senki se bocsátassék, a' ki ezen a' Lyceummal, mellyben a' többi tudományokat tanulják, helyessen egybekötött Intézetben a' szükséges esméreket tulajdonává nem tette, a' vizsgálatot ki nem állotta 's azokról tanúlevelet nem mutathat. A' Tanítók fizetése nem a' Királyi kész jószágbeli adományból, hanem egyedül az önkéntes buzgó adakozásból egybe gyűlt alapítványból kerül ki. J. J.

J E L E N T É S.

a z

EGYHÁZI FOLYÓ-IRÁS' folytatásáról.

Megszűnván azon akadályok, mellyek az Egyházi Folyó-Irásnak folytatását mindeddig vissza tartóztatták, örömmel jelenthetem az Egyházi Magyar Literatura' minden rendű tisztelt kedvellőinek, hogy a' nevezett Folyó-Irás' 3-ik Füzete már sajtó alatt lévén, nem sokára elkészül. Ennél fogva, bizakodván azon szíves készséghen;

mellyet a' N. T. Egyházi Megyékbeli Titoknok Urak a' két első Füzet' példányainak kiosztásában 's evvel járó egyéb fáradozásokban bebizonyítani méltóztattak, bátorkodom ugyan ezen N. T. Urakat bizodalmasan megkérni, hogy az ezután kiadandó Füzetek eránt is szint' azon szívességgel viseltetni ne terheltessenek.

E' mellett felszólíttatnak 's megkérlettetnek a' Magyar Anyaszentegyháznak minden tudós, 's annak gyarapodásáért buzgó érdemes Tagjai, hogy ezen Egyházi Folyó-Irásnak Intézetét, melly Magyar Hazánkban az Isteni Tudományok' minden nemű ágának édes honni nyelvünkön való terjesztésére 's közhaszonná tételére vagyon szentelve, részint tudós írományaikkal gazdagítani, részint pedig buzgó ápolásokkal annak mennél tovább lehető terjesztését elősegíteni méltóztassanak. A' most és ezután kiadandó Füzeteknek ára egy példányért 1 for. ezüst pénzben. Pesten, Mindszent havának 22 én 1833.

Osváld Ferentz,

a' Pesti H. Tudom. Egyeteménél a' Hit Tanulmány 1-ső részének Tanítója 's az Egyházi Folyó-Irás' szerkesztetője.

A' Pénz folyamat Növényber' 11 diként közép ár: 93 3/10
 A' Státus' 5p. Centes Obligátzióji 131 1/2
 Az 1820-béli sorsosok: 131 1/2
 Az 1821-béli hasonlók: 131 1/2
 Bétsvárosa 2 1/2p. Centes Bankó Obligátzióji: 54 1/4 for. keltek, mind Conv. Bank-Aktziák keltek 1197 3/10 for. ton Conv. Pénzben.

A' mai postával küldjük A b a ú j V á r m e g y e M a p p á j á t a' Debreczeni, Kassai, Temesvári és Lugosi Tsomókban, posta petsét alatt.

Szerkesztető és Kiadó M á r t o n J ó ' s e f, Professor. (Landstrasse Nro 315.)

Nyomatató: Nemes H a y k u l A n t a l. (Obere Bäcker-Strasse Nro 755.)